

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3132/2020. (V. 15.) AB HATÁROZATA

jogszabályi rendelkezés alkalmazásának kizárásáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény 2015. június 12. és 2018. december 31. napja között hatályos 34/A. § (2) bekezdése a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság előtt 103.K.31.305/2019. szám alatt folyamatban lévő, továbbá valamennyi, bármely bíróság előtt folyamatban lévő, ugyanilyen tárgyú ügyben nem alkalmazható.

I n d o k o l á s

I.

- [1] A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján benyújtott bírói kezdeményezésében a szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény (a továbbiakban: Szt.) 2015. június 12. és 2018. december 31. napja között hatályos 34/A. § (2) bekezdése alkalmazásának kizárását kérte arra hivatkozással, hogy a 3003/2020. (II. 4.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.) megállapította e jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét, a bíróságnak azonban azt az előtte 103.K.31.305/2019. számon folyamatban lévő perben még alkalmaznia kellene.
- [2] Az alapul fekvő ügyben a Magyar Államkincstár Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Igazgatósága költségvetési támogatás igénybevételének és felhasználásának jogszerűségére irányuló ellenőrzést végzett egy iskolafenntartó alapítvány két oktatási intézményét érintően. Az ellenőrzés megállapításai alapján a BPM-ÁHI/2207-9/2018. számú határozatával a Magyar Államkincstár Budapesti és Pest Megyei Igazgatósága a 2015. szeptember 1-től 2016. december 31-ig terjedő időszakban jogosulatlanul igénybevett átlagbér alapú támogatás és kamatai megfizetésére kötelezte a fenntartót, döntését egyebek mellett az Szt. 34/A. § (2) bekezdésére alapította. A fenntartó e határozat felülvizsgálatát kérte a bíróságtól. A bírói kezdeményezés utal arra, hogy a szóban forgó ügy tényállása alapvetően megegyezik az Abh. alapjául szolgáló ügy tényállásával, tehát a fenntartó a Szt. 34/A. § (2) bekezdésének hatályba lépésekor érvényes szakképzési megállapodással rendelkezett, és a hatályos szakmaszerkezeti rendelet a fenntartó számára támogatható tanulólétszámot állapított meg. Továbbá, mivel emellett is még több, hasonló tárgyú per van folyamatban, a bíróság általános alkalmazási tilalom kimondását tartaná indokoltnak.

II.

- [3] Az Szt. támadott rendelkezésének 2015. június 12. napjától 2018. december 31. napjáig hatályos szövege:

„34/A. § (2) A nem állami fenntartó által fenntartott szakképző iskolában folyó felnőttoktatásban részt vevők létszáma nem haladhatja meg a nappali rendszerű oktatásban részt vevő tanulók – hivatalos októberi statisztikai létszám alapján három tanítási év átlagában számított – létszámát. A felnőttoktatásban részt vevők létszá-

mába nem számít bele a 84. § (5) bekezdés szerinti döntésben foglaltakat meghaladó, állami intézményfenntartótól kizárólag felnőttoktatás céljára átvett keretszámmal megegyező létszám.”

III.

[4] A bírói kezdeményezés megalapozott.

- [5] 1. Az Abtv. 25. § (1) bekezdése szerint „[ha] a bírónak az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította, – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál kezdeményezi a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását.” Az idézett rendelkezés alapján a jog félre tételére vonatkozó hatáskör hiányában a bíró az alkalmazandó joggal összefüggő alkotmányos aggályát köteles az Alkotmánybíróság elé tárni. Az önálló alkalmazási tilalom kezdeményezésének mint a bírói kezdeményezés egyik esetének a jellegzetessége és kivételessége abban áll, hogy ebben az eljárásban a norma alaptörvény-ellenességét – mivel azt az Alkotmánybíróság korábban már megállapította – értelemszerűen már nem kell külön állítani és indokolni. Az indítvány kizárólag a más eljárásban már alaptörvény-ellenesnek minősített norma alkalmazási tilalmának kimondására irányul.
- [6] Önálló alkalmazási tilalom kezdeményezése esetében az „elsődleges cél [...] az, hogy a hasonló ténybeli alaplóból származó, azonos jog alapján megítélendő jogviszonyok hasonló elbírálást nyerjenek a rendes bíróság előtt” {3215/2014. (IX. 22.) AB határozat, Indokolás [12]}, és az Alkotmánybíróság „a peres eljárásokban alkalmazandó, illetve az elbírálás idején már nem hatályos jogszabályok esetében sem engedheti alkotmányellenes normák érvényre juttatását” {3215/2014. (IX. 22.) AB határozat, Indokolás [10]}. „Ha a bíró olyan jogszabály alkalmazásának kizárását kezdeményezi, amelynek alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította, a kérelemnek az Alkotmánybíróság az Abtv. 45. § (4) bekezdése által meghatározott másik mérlegelési szempont, az »Alaptörvény védelme« alapján is helyt adhat, annak érdekében, hogy alaptörvény-ellenes norma ne érvényesülhessen a jogrendben és a bíró az előtte folyamatban lévő ügyet az Alaptörvénnyel összhangban álló jogszabályi rendelkezések alkalmazása révén dönthesse el. Ilyen esetben a bírósági eljárásban érintett személy vagy szervezet érdekeit annyiban indokolt figyelembe venni, hogy elkerülhető legyen egy olyan helyzet, amelyben az érintett Alaptörvényben biztosított joga védelmének absztrakt szempontja alapján az Alkotmánybíróság a bíróság kezdeményezésének helyt ad, de ez az érintett akaratával ellentétesen, – ahelyett hogy a jogsérelmet ténylegesen orvosolná – az érintettnek (további) érdeksérelmet okoz.” {3144/2015. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [38]} Az önálló alkalmazási tilalom kimondása tehát nem automatikus, az indítvány azonban csak kivételes esetben utasítható el.
- [7] 2. Amint arra az indítvány is hivatkozik, az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz és bírói kezdeményezés alapján – az Abtv. 41. § (3) bekezdése figyelembevételével eljárva – az Abh.-ban megállapította, hogy az Szt. 2015. június 12. és 2018. december 31. napja között hatályos 34/A. § (2) bekezdése az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe ütközően alaptörvény-ellenes volt. Továbbá az indítványokkal érintett perekben alkalmazási tilalomról is rendelkezett. Az Alkotmánybíróság tehát a szóban forgó norma alaptörvény-ellenességéről már döntött, ugyanakkor a norma megsemmisítésének eljárásjogi akadályát képezte az a tény, hogy a norma az Abh. meghozatalakor már módosult tartalommal volt hatályban. Következésképpen jelen ügyben a bíróság úgy ítélte meg, hogy az Szt. 2015. június 12. és 2018. december 31. napja között hatályos 34/A. § (2) bekezdését az Abh.-ban foglaltak ellenére alkalmaznia kellene.
- [8] Az előző pontban (a határozat indokolásának III/1. pontja, Indokolás [5] és köv.) kifejtettek szerint az Alkotmánybíróságnak jelen ügyben is biztosítania kell, hogy alaptörvény-ellenes norma ne érvényesülhessen a jogrendben és a bíróság az előtte folyamatban lévő ügyet az Alaptörvénnyel összhangban álló jogszabályi rendelkezések alkalmazása révén dönthesse el, továbbá, hogy a hasonló ténybeli alaplóból származó, azonos jog alapján megítélendő jogviszonyok hasonló elbírálást nyerjenek a rendes bíróságok előtt. Mindez az alkalmazási tilalom kimondását indokolja a konkrét ügyben, valamint az Abtv. 45. § (4) bekezdése alapján – az Alaptörvény és a jogbiztonság védelme érdekében – általános jelleggel is.
- [9] Megállapítható volt emellett az is, hogy jelen ügyben kizárt, hogy a bíróság kezdeményezésének való helytadás – tehát az alkalmazási tilalom kimondása – a bírósági eljárásban érintett személy vagy szervezet (a Magyar

Államkincstár határozatával érintett nem állami iskolafenntartó felperes) akaratával, érdekeivel ellentétes eredményre vezetne, és számára érdeksérelmet okozhatna. A bírósági felülvizsgálatot ugyanis részben éppen az Szt. 2015. június 12. és 2018. december 31. napja között hatályos 34/A. § (2) bekezdésének az alkalmazásával összefüggő problémára alapították. Mindez a bármely bíróság előtt folyamatban lévő, ugyanilyen tárgyú, állami támogatás visszafizetését érintő ügyekre is megfelelően igaz.

- [10] 3. A kifejtettekre tekintettel az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglaltak szerint az Szt. 2015. június 12. és 2018. december 31. napja között hatályos 34/A. § (2) bekezdésének a konkrét ügyben történő, valamint – az Abtv. 45. § (4) bekezdése alapján – általános alkalmazási tilalmáról döntött.
- [11] Az Abh.-ban írtakkal megegyezően hangsúlyozza ugyanakkor az Alkotmánybíróság, hogy jelen határozat nem jelent állásfoglalást abban a kérdésben, hogy az érintett nem állami fenntartó jogosult-e állami támogatásra, illetve hogy visszafizetési kötelezettsége ténylegesen fennáll-e. Az Alkotmánybíróság döntéséből csak az következik, hogy az érintett ügyeket az alaptörvény-ellenesnek minősített jogszabályi rendelkezés alkalmazása nélkül kell elbírálni.

Budapest, 2020. április 28.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörchnerné dr. Marosi Ildikó
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: III/507/2020.

• • •